

25.04.2024 r.

Uprawnienia emerytalno-rentowe gospodarstw domowych nabyte w ramach ubezpieczeń społecznych według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.

303,4% PKB

wyniosły na koniec 2021 roku nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe gospodarstw domowych w Polsce

Łączna wartość uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych nabytych w ramach ubezpieczeń społecznych w Polsce wyniosła wg stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. 303,4% PKB, czyli 7 983 061,9 mln zł.

Wprowadzenie

Obowiązek szacowania wartości nabytych uprawnień emerytalno-rentowych przez państwa członkowskie UE wynika z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 549/2013 z dnia 21 maja 2013 r. w sprawie europejskiego systemu rachunków narodowych i regionalnych w Unii Europejskiej (ESA 2010) z późniejszymi zmianami. Dane są przesyłane do Komisji Europejskiej (Eurostatu) w Tablicy 29 zgodnie z Programem Transmisji ESA 2010 co trzy lata w dwa lata po okresie sprawozdawczym, poczynając od informacji za rok 2015. Pierwsza obowiązkowa transmisja danych miała miejsce w grudniu 2017 r.

Głównym celem sprawozdawczości w zakresie emerytur w rachunkach narodowych jest zapewnienie kompleksowego i porównywalnego przeglądu uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych w państwach członkowskich UE, obejmującego wszystkie systemy ubezpieczeń społecznych, tj. programy związane z zatrudnieniem oraz systemy zabezpieczenia społecznego.

Uprawnienia emerytalno-rentowe zostały oszacowane według stanu na koniec roku 2021 w ujęciu ADL (accrued-to-date liabilities) zgodnie z wymaganiami metodologicznymi zawartymi w ESA 2010 (rozdział 17) oraz wytycznymi dotyczącymi założeń, które należy przyjąć w obliczeniach, ujętymi w opracowanym pod auspicjami Eurostatu i Europejskiego Banku Centralnego podręczniku: *Technical Compilation Guide for Pensions in National Accounts – 2020 edition*¹. W przypadku systemów kapitałowych (OFE i PPE) przyjęto podejście nagromadzonych uprawnień do świadczeń (accumulated benefit obligations approach – ABO), czyli na poziomie bieżącej wartości zgromadzonych aktywów, co oznacza, że stan uprawnień jest równy zgromadzonym aktywom na koniec danego okresu.

Należy wyraźnie podkreślić, że statystyki dotyczące zobowiązań emerytalno-rentowych w ujęciu ADL (accrued-to-date liabilities) nie stanowią miary stabilności finansów publicznych. Prezentują obecną wartość świadczeń, które mają być zapłacone w momencie przejścia na emeryturę obecnie pracujących (ubezpieczonych) oraz pozostałe do wypłaty świadczenia obecnych emerytów i rencistów. Takie ujęcie pokazuje zatem zobowiązania w ograniczonej perspektywie czasowej. Nie uwzględnia uprawnień nabytych po okresie badanym zarówno

Uprawnienia i zobowiązania w podejściu ADL obejmują teraźniejszą wartość świadczeń, które mają być zapłacone w przyszłości, a wynikają z już zapłaconych składek przez osoby pracujące oraz pozostałych do zrealizowania uprawnień osób pobierających świadczenia. To ujęcie pokazuje zatem zobowiązania w ograniczonej perspektywie czasowej. Nie uwzględnia uprawnień nabytych po okresie badanym zarówno przez osoby już pracujące, jak i te, które dopiero podejmą zatrudnienie

¹ Podręcznik dostępny jest na stronie internetowej Eurostatu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-RA-11-027>.

przez osoby pracujące, jak i te, które dopiero podejmą zatrudnienie. Statystyki dotyczące uprawnień i zobowiązań emerytalno-rentowych w podejściu ADL mogą natomiast stanowić cenną informację o koszcie likwidacji systemu emerytalnego przy jednoczesnej wypłacie świadczeń, do których jego uczestnicy nabyli uprawnienia do momentu likwidacji systemu. Ocenę wpływu na stabilność finansów publicznych wydatków związanych ze starzeniem się ludności można znaleźć w raporcie o starzeniu się społeczeństw (Ageing report), który jest opracowywany i publikowany przez Komisję Europejską i grupę roboczą ds. starzenia się ludności (AWG), działającą przy Komitecie Polityki Gospodarczej (EPC) i której członkiem są przedstawiciele Ministerstwa Finansów.

Informacje na temat zastosowanej metodologii zostały opisane w Streszczeniu Metodologicznym, natomiast pełen zakres danych prezentowany jest w tabeli uzupełniającej dotyczącej nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w ramach ubezpieczeń społecznych (Tabela 29), która została zamieszczona na stronie Głównego Urzędu Statystycznego wraz z niniejszą informacją.

Wyniki

Łączna wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych wyniosła w Polsce na początku 2021 roku 7 201 462,7 mln zł, a na koniec 2021 r. 7 983 061,9 mln zł (303,4 % w relacji do PKB). Dla porównania łączna wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych wyniosła na początku 2018 roku 6 097 282,3 mln zł, a na koniec 2018 roku 6 189 064,7 mln zł (291,0% w relacji do PKB).

Tabela 1. Wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych w Polsce według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r.

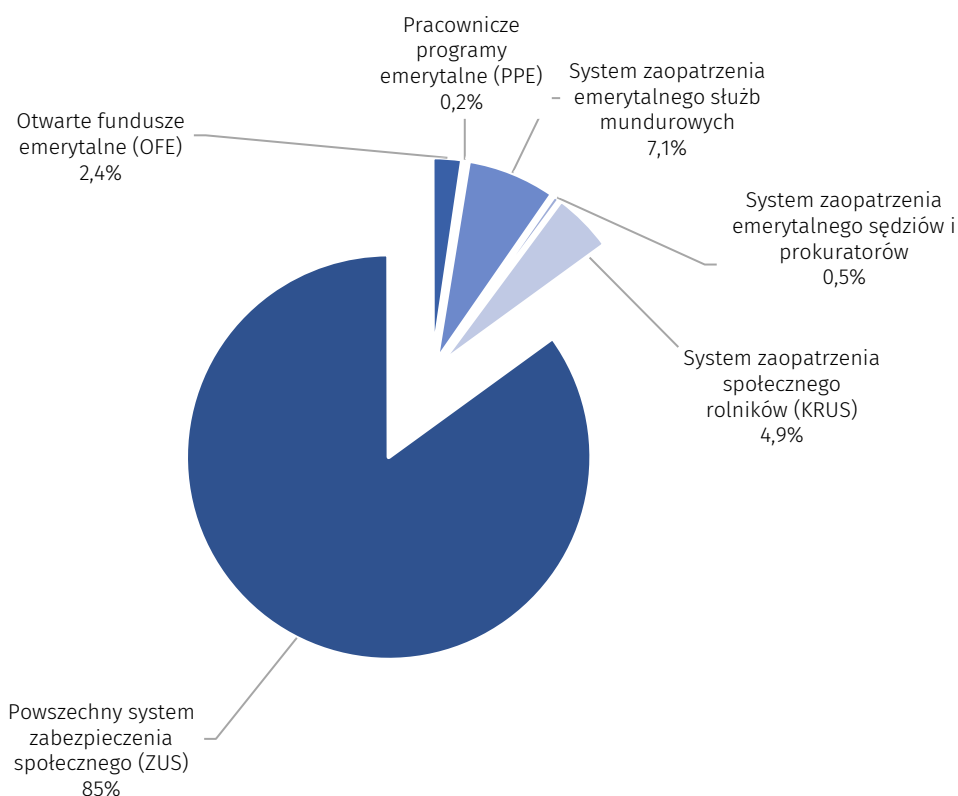
Typ ubezpieczenia zgodnie z metodologią ESA 2010	Rodzaj systemu zgodnie z metodologią ESA 2010	SYSTEM EMERYTALNY	Nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe (w mln zł)	Nabyte uprawnienia emerytalno-rentowe w relacji do PKB (w %)
		OGÓŁEM	7 983 061,9	303,4%
Zabezpieczenie społeczne	Systemy zabezpieczeń społecznych (kolumna H w tabeli 29)	Powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS)	6 783 474,5	257,8
		System zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)	387 297,0	14,7
	Systemy o zdefiniowanym świadczeniu dla pracowników sektora instytucji rządowych i samorządowych rejestrowane w sektorze instytucji rządowych i samorządowych (kolumna G w tabeli 29)	System zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych	565 396,6	21,5
		System zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów	39 979,4	1,5
Systemy ubezpieczeń społecznych związane z zatrudnieniem, inne niż zabezpieczenie społeczne	Systemy o zdefiniowanej składce (kolumna A w tabeli 29)	Otwarte fundusze emerytalne (OFE)	187 985,1	7,1
		Pracownicze programy emerytalne (PPE)	18 929,3	0,7

Wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych gospodarstw domowych w ramach powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego (ZUS) wyniosła na koniec 2021 roku 6 783 474,5 mln zł (257,8% w relacji do PKB)

Drugie pod względem wielkości są uprawnienia emerytalno-rentowe nabyte w ramach systemu zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych. Na koniec 2021 roku ich wartość wyniosła 565 396,6 mln zł, tj. 21,5% PKB

Zdecydowaną większość zobowiązań emerytalno-rentowych ogółem na koniec 2021 roku stanowią zobowiązania powszechnego systemu zabezpieczenia społecznego (85%). Udział systemów zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych oraz zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS) w łącznej wartości zobowiązań wyniósł odpowiednio 7,1% i 4,9%. Najmniejszy udział w zobowiązaniach emerytalno-rentowych ogółem mają system zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów (0,5% udziału) i PPE (0,2%).

Wykres 1. Udział nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w uprawnieniach ogółem na koniec 2021 roku wg systemów emerytalno-rentowych

Analiza wrażliwości

Zgodnie z wytycznymi Eurostatu wszystkie programy niekapitałowe, tj. powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS), system zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS), systemy zaopatrzenia emerytalnego dla sędziów i prokuratorów oraz funkcjonariuszy służb mundurowych poddano analizie wrażliwości na nieznaczną zmianę nominalnej stopy dyskontowej. Jednoprocentowy spadek (Scenariusz 1) stopy dyskontowej powoduje wzrost zobowiązań narosłych do roku bazowego (2021 r.) o 1 843 741,9 mln zł, czyli około 70,1% PKB². Z kolei wzrost stopy dyskontowej o zaledwie 1% (Scenariusz 2) skutkuje zmniejszeniem naliczonych uprawnień o 1 305 795,1 mln zł, czyli 49,6% PKB³.

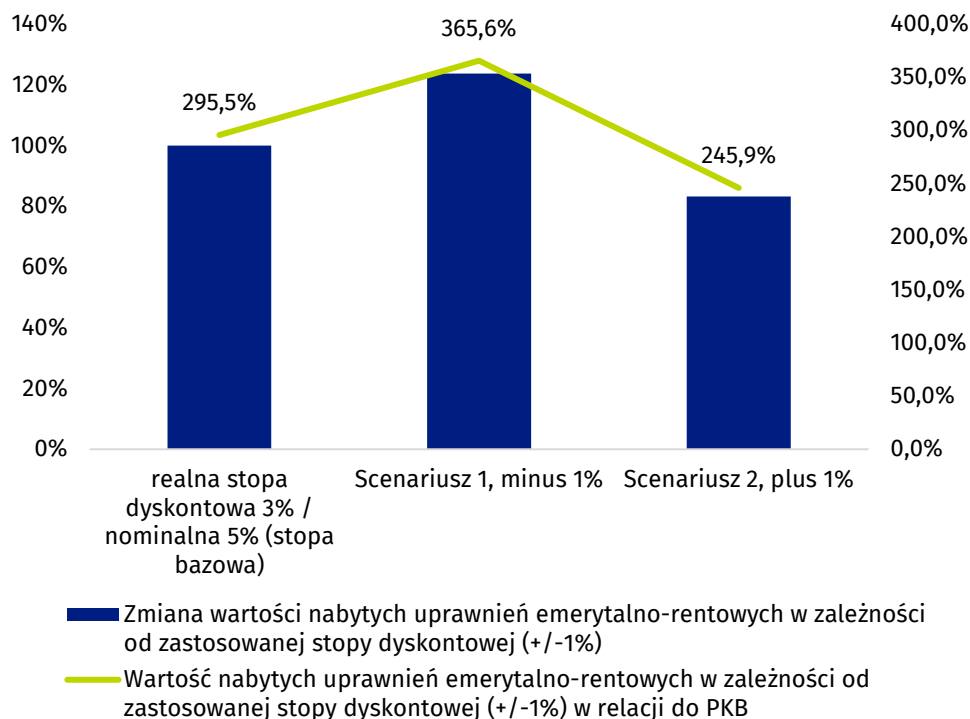
² Do 1% stopy realnej i 3,5% nominalnej.

³ Do 3% stopy realnej i 5,5% nominalnej.

Tablica 2. Wartość nabytych uprawnień emerytalno-rentowych na koniec 2021 roku w zależności od zastosowanej stopy dyskontowej

WYSZCZEGÓLNIENIE	2021		
	Stopa bazowa (nominalna stopa dyskontowa 4,5%)	Scenariusz 1, minus 1%	Scenariusz 2, plus 1%
OGÓŁEM	7 776 147,5	9 619 889,4	6 470 352,4
Powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS)	6 783 474,5	8 358 560,8	5 633 423,4
System zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)	387 297,0	470 653,3	325 194,4
System zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych	565 396,6	741 481,2	478 663,2
System zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów	39 979,4	49 194,1	33 071,4

Wykres 2. Przyrost/spadek wartości nabytych uprawnień emerytalno-rentowych w zależności od zastosowanej stopy dyskontowej +/- 1%

Założenia przyjęte do szacowania nabytych uprawnień emerytalno-rentowych

Założenia, które należało przyjąć do wyceny zobowiązań emerytalno-rentowych zostały określone w wydanym wspólnie przez Eurostat i Europejski Bank Centralny (EBC) w 2020 r. podręczniku *Technical Compilation Guide for Pension Data in National Accounts – 2020 edition*. Zostały one ustalone

w celu zapewnienia porównywalności obliczeń pomiędzy krajami UE. Ustalono, że dane do tablicy należy opracować w ujęciu ADL z zastosowaniem podejścia PBO dla systemów zabezpieczenia społecznego. W przypadku systemów kapitałowych (OFE i PPE) przyjęto podejście ABO, co oznacza, że stan uprawnień jest równy zgromadzonym aktywom na koniec danego okresu. Inne najważniejsze przyjęte założenia przedstawia poniższa tablica.

Tablica 3. Założenia przyjęte do wyceny uprawnień emerytalno-rentowych na dzień 31 grudnia 2021 r.

Nominalna stopa dyskontowa	4,5 %	Eurostat
PKB	2 631 302,1 mln zł	Eurostat
Inflacja	2,5 %	Eurostat
Indeksacja świadczeń:	<ul style="list-style-type: none"> indeksacja emerytur jest ustalona na poziomie 80% inflacji i 20% nominalnego wynagrodzenia (powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS), system zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS), system zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych) waloryzowane proporcjonalnie do wzrostu wynagrodzeń sędziów i prokuratorów na tym samym stanowisku (system zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów) 	Zgodnie z obowiązującymi w 2021 r. przepisami
Wiek przejścia na emeryturę	<p>Wiek emerytalny był modelowany zgodnie z polskim prawem:</p> <ul style="list-style-type: none"> 60 lat dla kobiet, 65 lat dla mężczyzn (powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS) i system zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)) 65 lat dla kobiet i mężczyzn (system zaopatrzenia emerytalnego sędziów i prokuratorów) w przypadku systemu zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy służb mundurowych - w starym systemie (dla zatrudnionych przed 31 grudnia 2012 r.) minimalny wiek emerytalny wynosił 35 lat i na tym poziomie był modelowany, natomiast w nowym podsystemie (dla zatrudnionych po 31 grudnia 2012 r.), jedynym warunkiem przyznania uprawnień emerytalnych dla funkcjonariuszy/żołnierzy jest 25 lat służby 	Zgodnie z obowiązującymi w 2021 r. przepisami
Realny wzrost wynagrodzeń	Odzwierciedlający wzrost produktywności na mieszkańca	AWG
Założenia makroekonomiczne i demograficzne (ludność, urodzenia, zgony, migracje)	Dane z AWG (grupa robocza ds. starzenia się ludności) w odniesieniu do głównych założeń makroekonomicznych i demograficznych	AWG
	Prognozy EUROPOP dla Polski w latach 2021-2100 w zakresie dzietności i migracji	Eurostat

Źródła danych

Do oszacowania nabytych uprawnień emerytalno-rentowych zebrano następujące rodzaje danych:

- dane jednostkowe nieidentyfikowalne oraz zagregowane pozyskane z instytucji zarządzających poszczególnymi systemami emerytalnymi (dane administracyjne),

- dane zagregowane pochodzące z Komisji Nadzoru Finansowego (dane administracyjne), dane statystyczne.

Tablica 4. Źródła danych

SYSTEM EMERYTALNY	Źródła danych	Forma przekazania
Powszechny system zabezpieczenia społecznego (ZUS)	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	3% próba pozyskana z systemu informatycznego ZUS Dane zagregowane o płacących składki, emerytach i rencistach
System zabezpieczenia społecznego rolników (KRUS)	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	Pełna zbiorowość pozyskana z systemu informatycznego KRUS Dane zagregowane o płacących składki, emerytach i rencistach
System zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych	Ministerstwo Obrony Narodowej Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji (MSWiA) Wojskowe Biuro Emerytalne Zakład Emerytalno-Rentowy MSWiA Biuro Emerytalne Służby Więziennej	Pełna zbiorowość, dane zbierane za pomocą specjalnie przygotowanego formularza
System zaopatrzenia emerytalno-rentowego sędziów i prokuratorów	Sądy i prokuratury	Pełna zbiorowość, dane zbierane za pomocą specjalnie przygotowanego formularza
Otwarte fundusze emerytalne (OFE)	Komisja Nadzoru Finansowego	Pełna zbiorowość, dane zagregowane
Pracownicze programy emerytalne (PPE)	Komisja Nadzoru Finansowego	Pełna zbiorowość, dane zagregowane

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:

Departament Rachunków Narodowych

Dyrektor Anita Perzyna

Tel: 22 608 31 17

Rozpowszechnianie:

Wydział Współpracy z Mediami

tel. kom.: +48 22 696 255 032

tel. stacjonarne: +48 22 608 38 04, +48 22

449 41 45, +48 22 608 30 09

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

www.stat.gov.pl

[@GUS_STAT](https://twitter.com/GUS_STAT)

[@GlownyUrzadStatystyczny](https://www.facebook.com/GlownyUrzadStatystyczny)

[gus_stat](https://www.instagram.com/gus_stat)

[glownyurządstatystyczny](https://www.youtube.com/glownyurządstatystyczny)

[glownyurządstatystyczny](https://www.linkedin.com/company/glownyurządstatystyczny)

Powiązane opracowania

[Europejski System Rachunków Narodowych i Regionalnych \(ESA 2010\)](#)

[Technical compilation guide for pension data in national accounts – 2020 edition](#)

Temat dostępny w bazach danych

[Pensions in National Accounts](#)